

PARTER**Kärande**

Antidiskrimineringsbyrån Väst, 802455-5636
Första Långgatan 30 B
413 27 Göteborg

Ombud: Carin Apelmo och Anton Winther
c/o Antidiskrimineringsbyrån Väst
Första Långgatan 30 B
413 27 Göteborg

Svarande

Härryda kommun, 212000-1264
435 80 Mölnlycke

Ombud: Andreas Möller
Möllers Juridik AB
Norra Varvsgatan 18
593 30 Västervik

DOMSLUT

1. Härryda kommun ska till A (se sekretessbilaga 1) betala 24 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 22 februari 2022 till dess full betalning sker.
 2. Sekretessbestämmelsen i 36 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen ska fortsätta att vara tillämplig på uppgifterna i sekretessbilagan om A:s identitet.
-

BAKGRUND

Parterna är överens om följande.

Eleven A diagnosticerades hösten 2015 med ADHD, som utgör en funktionsnedsättning i diskrimineringslagens mening. Skolan i Härryda kommun, som A började på i april 2018, har haft kännedom om A:s funktionsnedsättning. A har riskerat att inte nå kunskapsmålen och har varit i behov av särskilt stöd för att klara sin skolgång. Kommunen har därför varit skyldig att skyndsamt genomföra en utredning om särskilt stöd och upprätta åtgärdsprogram. Antidiskrimineringsbyrån har gjort gällande att kommunen inte uppfyllt sina skyldigheter i denna del såvitt gäller perioden från och med september 2018 till och med december 2019 och att eleven A därför har missgynnats på ett sätt som utgjort diskriminering i form av bristande tillgänglighet. Kommunen har gjort gällande att kommunen uppfyllt sina skyldigheter och att A därför inte diskriminerats.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Antidiskrimineringsbyrån har yrkat att Härryda kommun ska förpliktas att betala 24 000 kr till A jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning (22 februari 2022) till dess full betalning sker.

Härryda kommun har motsatt sig yrkandet. Sättet att beräkna ränta har vitsordats som skäligt i och för sig.

Parterna är överens om att vardera parten ska stå sin egen rättegångskostnad.

GRUNDER

Antidiskrimineringsbyrån har som grund för sin talan anfört följande.

A har ADHD, som utgör en funktionsnedsättning.

A har riskerat att inte nå kunskapsmålen och har varit i behov av särskilt stöd för att klara sin skolgång. Kommunen har därför varit skyldig att skyndsamt genomföra en utredning om särskilt stöd och upprätta åtgärdsprogram. Under perioden från och med september 2018 till och med december 2019 har kommunen inte uppfyllt dessa skyldigheter.

A har missgynnats eftersom kommunen har underlåtit att i enlighet med skollagens krav vidta och dokumentera de utredningar av A:s stödbehov respektive upprättandet av uppföljning och utvärderingen av A:s åtgärdsprogram som krävts för att identifiera vilka konkreta stödåtgärder som till sin art, form och omfattning hade behövts för att ge honom möjlighet att kunna närvara och delta i undervisningen och nå samtliga kunskapskrav samt genom att underlåta att vidta sådana stödåtgärder.

De åtgärder som Härryda kommun har vidtagit har inte varit tillräckliga för att tillgodose A:s behov. Kommunen har inte heller vidtagit tillräckliga åtgärder för att uppfylla skyldigheten att följa upp och utvärdera åtgärdsprogrammen.

Genom angivna underlåtelser har kommunen inte vidtagit skäligen åtgärder för att A skulle försättas i en jämförbar situation med elever utan den funktionsnedsättning som A har. Underlåtelserna har även försvårat A:s skolgång. Härryda kommun har därigenom utsatt A för diskriminering och ska därför betala diskrimineringsersättning för den kränkning som överträdelsen av diskrimineringsförbudet inneburit.

Härryda kommun har som grund för sitt bestridande anfört följande.

Härryda kommun har varit skyldig att skyndsamt genomföra en utredning om särskilt stöd och upprätta åtgärdsprogram. Dessa skyldigheter har kommunen uppfyllt genom de åtgärder som anges i aktilagorna 25–46 och 48–52 (tingsrätten redogör nedan för innehållet i dessa aktilagor). Åtgärderna som vidtagits har varit mer än skäligen för att säkerställa att A skulle försättas i en jämförbar situation med andra elever. A har därför inte blivit diskriminerad. Vid bedömningen måste även beaktas att A haft ett våldsamt beteende under perioden och uttryckt allvarliga hot mot elever och personal.

BEVISNING

Tingsrätten har hållit förhör med Katarina Johansson, som är rektor på den aktuella skolan. Tingsrätten har även tagit del av skriftlig bevisning som parterna åberopat.

DOMSKÄL

Rättsliga utgångspunkter

Diskrimineringsersättning

I diskrimineringslagen (2008:567) finns bestämmelser om förbud mot diskriminering. Den som bryter mot ett sådant förbud är skyldig att betala diskrimineringsersättning för den kränkning som överträdelsen innebär. Ersättningen ska betalas till den som blivit kränkt av överträdelsen. När ersättning bestäms ska särskilt syftet att motverka sådana överträdelser av lagen beaktas. (Se 5 kap. 1 § diskrimineringslagen.) Vid bedömning av ersättningen storlek bör det beaktas t.ex. om diskrimineringen lett till bestående eller långvariga praktiska effekter (se rättsfallet NJA 2006 s. 170).

Förbudet mot diskriminering på grund av bristande tillgänglighet

En form av diskriminering är bristande tillgänglighet. Bristande tillgänglighet innebär att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan samma funktionsnedsättning. De åtgärder som ska vidtas ska vara skäliga utifrån krav på tillgänglighet i lag och annan författning. Hänsyn ska tas till de ekonomiska och praktiska förutsättningarna, varaktigheten och omfattningen av förhållandet eller kontakten mellan verksamhetsutövaren och den enskilde samt andra omständigheter av betydelse. (Se 1 kap. 4 § diskrimineringslagen.)

Förbudet mot diskriminering gäller bl.a. för den som bedriver verksamhet som avses i skollagen. Barn och elever som deltar i verksamheten ingår bland dem som omfattas av skyddet mot diskriminering. (Se 2 kap. 5 § diskrimineringslagen.)

Av förarbetena till bestämmelserna om diskriminering på grund av bristande tillgänglighet hänvisas det uttryckligen till bestämmelserna om särskilt stöd i skollagen. Det anges att det genom bestämmelserna finns en relativt långtgående rätt till olika typer av stöd, vilket även påverkar bedömningen av vilka åtgärder som kan anses skäliga för att göra utbildningen tillgänglig. Bestämmelserna om särskilt stöd i skollagen bör enligt förarbetena vara starkt vägledande när det, enligt diskrimineringslagen, gäller att avgöra vilken anpassningsåtgärd som kan komma i fråga i ett enskilt fall. Högre krav än vad som anges däri ställs inte i diskrimineringslagen. När det inte finns långtgående bestämmelser om rätt till stöd gäller i stället att tillgänglighetsåtgärderna kan vara av enkel beskaffenhet för att nå upp till diskrimineringslagens krav. (Se prop. 2013/14:198 s. 61, 79 och 80.)

Med missgynnande avses enligt förarbetena att någon försätts i ett sämre läge eller går miste om något på grund av sin funktionsnedsättning i jämförelse med en person som

inte har samma funktionsnedsättning. Det avgörande för bedömningen av om ett missgynnande föreligger är att en negativ effekt inträder. Orsaken bakom missgynnandet saknar betydelse. (Se prop. 2013/14:198 s. 63.)

Det är inte bara ren passivitet som är förbjuden, när åtgärder behövs. Även den situationen att det vidtas åtgärder som inte är tillräckliga omfattas av diskrimineringsförbudet. (Se prop. 2013/14:198 s. 63 och 125.)

Diskrimineringsförbudet tar sikte på situationer som är jämförbara – inte likadana. Fokus bör ligga på att en person med en funktionsnedsättning ska kunna få del av den aktuella verksamheten i sig, inte att det måste ske på exakt det sätt som är möjligt för andra. Skillnaderna mellan hur en person med och en person utan funktionsnedsättningen får del av verksamheten bör dock inte vara större än vad som är sakligt påkallat. (Se prop. 2013/14:198 s. 63 och 64.)

Bristande åtgärder när en elev haft behov av särskilt stöd enligt skollagen har av Hovrätten över Skåne och Blekinge i ett fall bedömts utgöra diskriminering enligt diskrimineringslagen (se hovrättens dom den 29 april 2020 i mål FT 3884-19). Målet rörde en elev som hade en funktionsnedsättning (neurofibromatos), som innebar att eleven hade koncentrations- och inlärningssvårigheter. Hovrätten lade vikt vid att utredningen om elevens behov av särskilt stöd var tämligen begränsad och okomplicerad samt att det åtgärdsprogram som upprättats inte var särskilt omfattande. Slutligen beaktades att eleven gått på skolan i flera år när åtgärderna först vidtogs, trots att funktionsnedsättningen var känd av skolan.

Bevisbörda och beviskrav

I diskrimineringslagen finns en särskild bestämmelse om bevisbördan i mål om diskriminering. Om den som anser sig ha blivit diskriminerad visar omständigheter som ger anledning att anta att han eller hon har blivit diskriminerad, är det svaranden som ska visa att diskriminering inte har förekommit. (Se 6 kap. 3 § diskrimineringslagen.)

Bestämmelsen är en presumtionsregel. Vilka omständigheter som kan föranleda att bevisbördan går över till svaranden får avgöras från fall till fall. Ett exempel kan vara att kändanden visar omständigheter som innebär att han eller hon har missgynnats. Det blir då upp till svaranden att visa att missgynnandet har haft andra orsaker än den diskrimineringsgrund som görs gällande eller, när det gäller bristande tillgänglighet, åberopa och visa omständigheter som innebär att skäligen åtgärder vidtagits. (Jämför prop. 2007/08:95 s. 561 samt rättsfallen NJA 2006 s. 170 och RH 2021:21.)

Särskilt stöd i skolan

Bestämmelserna om särskilt stöd i grundskolan finns i 3 kap. 7–9 §§ skollagen. Reglerna har ändrats och under den tidsperiod som är aktuell i målet hade bestämmelserna en annan lydelse (egentligen två olika lydelse). Såvitt nu är relevant är innehållet i huvudsak detsamma som enligt nuvarande lagstiftning.

Av bestämmelserna framgår att en elev som är i behov av särskilt stöd ska få sådant stöd och att det som huvudregel ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet. Särskilt stöd får ges i stället för den undervisning eleven annars skulle ha deltagit i eller som komplement till denna och ska normalt ges inom den elevgrupp som eleven tillhör. Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Det ska även framgå när åtgärden ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för detta. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn.

Av förarbetena till skollagen framgår det att särskilt stöd ska ges eleven på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås i grundskolan. Processen kan beskrivas i fem steg: att uppmärksamma, utreda, dokumentera, åtgärda samt följa upp och utvärdera. Åtgärdsprogrammet är det centrala dokumentet i processen om särskilt stöd till skolelever och har av lagstiftaren

beskrivits som ett nödvändigt pedagogiskt instrument för planering och samarbete mellan lärare, annan personal t.ex. i elevhälsan, eleven och i förekommande fall vårdnadshavare samt för uppföljning och utvärdering av stödåtgärderna. Programmet ska användas av eleven och skolan för att planera och utveckla hela den pedagogiska verksamheten för eleven. Arbetet med åtgärdsprogrammet ska utgå från elevens behov, elevens styrkor och svagheter samt vilka hinder och möjligheter som finns i elevens omgivning. Vid behov bör samråd ske med t.ex. personal från elevhälsan. Eleven själv och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i utarbetandet av åtgärdsprogrammet. Det är viktigt att elevens synpunkter inhämtas och beaktas när åtgärdsprogrammet tas fram. Åtgärderna i planen ska vara av både kortsiktig och långsiktig karaktär. De ska relatera till målen i läroplanerna och uppställda kunskapskrav samt vara möjliga att följa upp och utvärdera. Genom uppföljning och utvärdering ska programmet kunna användas för att bedöma elevens framsteg och framtida behov av stöd. Varje beslut om en stödåtgärd måste föregås av noggranna pedagogiska överväganden, men också med beaktande av ekonomiska realiteter. Om rektorn, efter den inledande utredningen om särskilt stöd, konstaterar att det inte finns behov av att upprätta ett åtgärdsprogram ska även det formellt beslutas och dokumenteras. (Se prop. 2009/10:165 s. 286, 289–291 och 665.)

Ett åtgärdsprogram ska som nämnts innehålla en beskrivning av elevens behov. Om en elev har en medicinsk diagnos, utgör enbart angivandet av diagnosen, t.ex. ADHD, inte en beskrivning av elevens behov av särskilt stöd. Det som ska beskrivas i åtgärdsprogrammet är i stället de behov av anpassningar i skolsituationen som diagnosen ger upphov till. Av programmet ska det även framgå hur behovet av särskilt stöd ska tillgodoses; de konkreta åtgärder som ska vidtas ska anges. (Se prop. 2013/14:160 s. 28–29 och 38.)

Vid den aktuella tidsperioden var *Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram* (SKOLSFS 2014:40, numera ersatt av SKOLSFS 2022:334) tillämpliga. Av dem framgår bl.a. att den som utarbetar ett åtgärdsprogram bör utgå från den pedagogiska bedömningen av elevens behov av

särskilt stöd som har gjorts i utredningen om särskilt stöd. Programmet bör bestå av konkreta och utvärderingsbara åtgärder för arbetet med det särskilda stödet och det bör framgå vem som ansvarar för vilka åtgärder. När det gäller utvärdering framgår det att den som är ansvarig för att genomföra, följa upp och utvärdera åtgärdsprogrammet bör så snart åtgärdsprogrammet är beslutat se till att alla som är involverade i arbetet med programmet inleder sitt arbete med att genomföra åtgärderna, kontinuerligt följa upp och utvärdera om åtgärderna utgör ett tillräckligt stöd för eleven, eller om andra eller kompletterande åtgärder behöver vidtas, samt ge eleven och dess vårdnadshavare möjlighet att medverka vid utvärderingen.

Skolväsendets överklagandenämnd har vid flera tillfällen prövat om innehållet i ett åtgärdsprogram varit tillräckligt. Vikt har då lagts t.ex. vid om det framgår hur omfattande behovet av särskilt stöd eleven har, eftersom det annars inte går att ta ställning till om åtgärderna i programmet är tillräckliga. Det har också beaktats om samråd skett med elevhälsan. När det varit fråga om uppföljande åtgärdsprogram har nämnden påpekat att det ska framgå om elevens tidigare identifierade behov kvarstår eller om de har förändrats. Nämnden har också anmärkt på att det i ett åtgärdsprogram inte framgick när beslutade åtgärder skulle följas upp och utvärderas eller vem som skulle vara ansvarig för uppföljning respektive utvärdering. Nämnden har framhållit att åtgärdsprogram ska vara konkreta och utvärderingsbara samt påpekat att även minskat stöd eller förändrat stöd ska föregås av en pedagogisk utredning. (Se nämndens beslut 2013-01-30 med dnr 2013:30, 2014-08-29 med dnr 2014:277, 2016-09-12 med dnr 2016:596 och 2017-02-09 med dnr 2016:589.)

Barnets bästa, likvärdig utbildning och rätten till utbildning

I all utbildning enligt skollagen som rör barn ska barnets bästa vara utgångspunkt. Barnets inställning ska så långt det är möjligt klarläggas. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Utbildningen ska vara likvärdig oavsett var i landet den anordnas. (Se 1 kap. 9 och 10 §§ skollagen).

Bestämmelsen om barnets bästa hänvisas särskilt till i författningskommentaren till bestämmelsen om utredning om särskilt stöd i skollagen (prop. 2009/10:165 s. 655).

Bestämmelserna i skollagen om barnets bästa och om särskilt stöd ska tolkas mot bakgrund av barnkonventionen. Av intresse är särskilt artikel 2 om att rättigheterna i konventionen gäller alla barn, oavsett t.ex. funktionsnedsättning, artikel 3 om att barnets bästa ska komma i första hand vid beslut som rör barn, artikel 4 om att alla lämpliga åtgärder ska vidtas för att genomföra rättigheterna, artikel 23 som rör barn med en funktionsnedsättning och artiklarna 28 och 29 som behandlar ett barns rätt till utbildning.

Tingsrättens bedömning

Parterna är överens om att A, på grund av sin funktionsnedsättning, har varit i behov av och haft rätt till särskilt stöd från Härryda kommun för att klara sin skolgång. Parterna är också överens om vilka åtgärder som vidtagits men inte om de varit tillräckliga.

Ingen av parterna har redogjort för eller fört någon bevisning om vilka åtgärder som A faktiskt var i behov av.

Antidiskrimineringsbyrån har gjort antagligt att A blivit diskriminerad

Av bevisningen framgår att A inte har klarat kunskapskraven och att han haft en mycket begränsad närvaro i skolan. Höstterminen 2018 var A frånvarande 16,6 % av skoltiden, vårterminen 2019 var han frånvarande 31,7 % och höstterminen 2019 var siffran 35,8 %. Frånvaron ökade således med tiden som A gick på skolan. Av hans terminsbetyg framgår att han vårterminen 2018 hade underkänt i nästan alla ämnen och en ogiltig frånvaro om 24 timmar. Den efterföljande höstterminen fick han inte betyg i flera ämnen, på grund av anpassad studiegång, och i de ämnen han fick betyg var han underkänd i hälften och hade betyget E i övriga. Han hade en ogiltig frånvaro om 22 timmar. Vårterminen 2019 fick han betyg i endast fyra ämnen, varav tre var underkänt. Han hade en ogiltig frånvaro

om 63 timmar. I hans slutbetyg finns bara betyg i tre ämnen, samtliga är underkända. Det anges också att eleven haft en anpassad studiegång och deltagit i ett fåtal lektioner.

Av vad som kan utläsas av frånvaroregistrering och betyg har A:s skolsituation förvärrats under tiden på högstadiet och han har inte nått kunskapskraven. Detta kan givetvis ha många anledningar men talar för att han inte getts tillräckligt med särskilt stöd.

Skolinspektionen har i ett beslut från den 13 januari 2020 (dnr 2019:2481) bedömt att kommunen inte uppfyllt sina skyldigheter enligt skollagen när det gäller särskilt stöd till A. Inspektionen har hänvisat till att utredningen av elevens stödbehov inte varit aktuell och att utredningen om orsakerna till hans frånvaro inte varit tillräcklig. Därtill har inspektionen konstaterat att de ingripande stödinsatser och disciplinära åtgärder som vidtagits inte gett avsedd effekt. Enligt inspektionen har det funnits skäl att på nytt utreda elevens behov och svårigheter i skolsituationen. Avsaknaden av en sådan utredning har enligt Skolinspektionen gjort det svårt för myndigheten att bedöma om vidtagna åtgärder motsvarar elevens behov. Skolinspektionen har ansett att upprättade åtgärdsprogram inte uppfyller kraven i skollagen.

Det som framkommit ovan innebär sammantaget att Antidiskrimineringsbyrån har visat sådana omständigheter som gör det antagligt att A inte har fått det särskilda stöd som kommunen varit skyldig att ge honom och att han därigenom blivit diskriminerad på sätt som Antidiskrimineringsbyrån påstått. Det ankommer därmed på kommunen att visa att kommunen vidtagit skäligen åtgärder för att A skulle försättas i en jämförbar situation med elever utan hans funktionsnedsättning.

Härryda kommun har inte visat att skäligen åtgärder för tillgänglighet vidtagits

Av avgörande betydelse för om kommunen har vidtagit skäligen tillgänglighetsåtgärder är om kommunens åtgärder för särskilt stöd uppfyllt kraven i skollagen. Parterna är överens om att åtgärder vidtagits men inte om de varit adekvata och tillräckliga. Tingsrättens prövning är begränsad till de åtgärder som kommunen har angett i sin grund.

Vissa av åtgärderna har vidtagits före den aktuella tidsperioden. Det betyder emellertid inte att de saknar relevans för bedömningen av behovet av ytterligare åtgärder under den period som målet handlar om.

Antidiskrimineringsbyrån har under huvudförhandlingen påpekat att vissa formalia saknas, t.ex. underskrifter, datum, etc. Bristande formalia bör i sig sällan innebära en diskriminering, eftersom de inte leder till bristande tillgänglighet. Däremot kan givetvis en avsaknad av t.ex. uppföljningsdatum eller angivande av åtgärdsansvarig innebära en risk för att handlingen, t.ex. ett åtgärdsprogram, inte fyller sitt syfte eller att planerade åtgärder inte blir vidtagna. Det kan i sig leda till bristande tillgänglighet.

En utgångspunkt i bedömningen av om tillräckliga och adekvata åtgärder vidtagits måste utgå från identifieringen av elevens behov av stöd i utredningen om särskilt stöd och en bedömning av omfattningen och kvalitén på de konkreta åtgärder som framgår av åtgärdsprogrammet. Om detta arbete inte är ordentligt gjort är en utvärdering av insatserna i sig svårbedömd, både för de inblandade och i efterhand för tingsrätten.

Nedan går tingsrätten i kronologisk ordning igenom de handlingar (eller i vissa fall möjligen delar av handlingar) som kommunen åberopat som vidtagna åtgärder för särskilt stöd och tillgänglighet.

Aktbilaga 25 – beslut om anpassad studiegång 2018-01-09 från tidigare skola i kommunen

Summariskt beslut. Beslutet innehåller i sig ingen utredning av behov och innehåller inga konkreta planerade åtgärder.

Aktbilaga 26 – pedagogisk kartläggning 2018-01-23 från tidigare skola

En relativt detaljerad utredning om elevens svårigheter och behov samt en utvärdering av tidigare stödinsatser och förslag på åtgärder.

Aktbilaga 27 – anteckningar från nätverksmöte 2018-02-01

Representanter från (tidigare) skola, BUP, socialtjänst samt elevens vårdnadshavare. Generell diskussion om A:s behov.

Aktbilaga 29 – beslut om åtgärdsprogram 2018-02-09 från tidigare skola

Mycket generell behovsbeskrivning. Vissa konkreta åtgärder beskrivna, dock utan tydligt angiven koppling till behov. Utvärderingsdatum och ansvarig för såväl åtgärd som utvärdering finns.

Aktbilaga 30 – beslut om anpassad studiegång 2018-02-19 från tidigare skola

Summariskt beslut. Beslutet innehåller i sig ingen utredning av behov utan hänvisar till samtal, utvärdering och rådgörande med elevhälsa och vårdnadshavare. Utvärdering ska enligt beslutet göras mot slutet av perioden.

Aktbilaga 31 – beslut om avstängning 2018-03-08 tidigare skola

Beslutet är taget med hänsyn till andra elever och kan inte anses utgöra en åtgärd om särskilt stöd för A.

Aktbilaga 32 – beslut om anpassad studiegång 2018-04-16 från tidigare skola

Summariskt beslut med en relativt generell motivering. Det framgår att schemat för den anpassade studiegången gått igenom med A och hans vårdnadshavare.

---- Här byter A skola till den aktuella skolan i kommunen, i vart fall delvis

Aktbilaga 33 – beslut om åtgärdsprogram 2018-05-03

Båda skolorna nämns. Det framgår inte vem som beslutat om planen. Mycket generell behovsbeskrivning och beslutade åtgärder är, utan närmre beskrivning, anpassad studiegång samt in- och utcheckning på flexgruppen. Ingen uppgift om uppföljning.

Aktbilaga 34 – beslut om anpassad studiegång 2018-05-04

Summariskt beslut. Det framgår att skolan haft möte med eleven och hans vårdnadshavare där schemat för den anpassade studiegången gicks igenom och diskuterades. Det anges att beslutet även bygger på ett ”Västbusmöte”.

Aktbilaga 35 – utvärdering av extra anpassningar 2018-05-07

En relativt detaljerad genomgång av vilka stödåtgärder som A haft i olika ämnen med viss effektanalys. Detaljerad problembeskrivning för matematik.

Aktbilaga 36 (och 73) – minnesanteckningar elevhälsosamtal 2018-08-16

Av anteckningarna framgår att samtalet syftar till genomgång, uppföljning och planering inför skolstart samt namnet på personer som var med. I den version som getts in av Antidiskrimineringsbyrån framgår att A:s föräldrar beskrivit A:s känslor och svårigheter samt att man kommit överens om vissa anpassningar och tät kommunikation. Det framgår också att det ska finnas anpassningar inskrivna i ”Unikum”. Dessa har emellertid inte redogjorts för eller förts någon bevisning om i målet.

Aktbilaga 37 – beslut om åtgärdsprogram 2018-08-29

I åtgärdsprogrammet finns en relativt generell behovsbeskrivning men med hänvisning till att elevens samlade behov av stöd och anpassningar finns dokumenterade på skolans lärplattform Unikum. Planerade åtgärder är begränsade till anpassad studiegång, anpassat material, positiv förstärkning och tät kommunikation med vårdnadshavare, utan att det är närmre beskrivet. Det finns angivna ansvariga för åtgärderna men ingen information utvärdering av åtgärderna.

---- Här börjar den period som målet omfattar

Aktbilaga 38 – beslut om placering i särskild undervisningsgrupp 2018-09-20

Beslutet ska gälla i 6 månader och utvärderas efter 3 månader. Det anges att ett åtgärdsprogram ska utarbetas där det framgår vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Aktbilaga 39 (och 74) – minnesanteckningar från elevhälsosamtal 2018-11-08

I minnesanteckningarna anges namn på närvarande personer samt att syftet med samtalet är uppföljning sedan förra mötet och genomgång av de allvarliga händelserna senaste tiden. (I aktbilaga 39 finns en beskrivning om att A trivs i flexgruppen och om hans mående. Det anges även att det finns en pågående dialog med sjukvården och barn- och ungdomspsykiatri. Vidare anges det att ny utvärdering ska göras vecka 45. Detta tycks emellertid vara fel anteckningar, eftersom de hänvisar till att nästa samtal ska äga rum 2018-11-08.) I den version som Antidiskrimineringsbyrån gett in, som ser annorlunda ut än aktbilaga 39, finns en beskrivning av A:s mående utifrån vad han och hans vårdnadshavare har uppgett. Det finns anteckningar om att man ska gå vidare med anpassad studiegång och tydliga regler samt att A ska följas till bussen, för att säkra att hans flickvän känner sig trygg på skolan. Tingsrätten har utgått från att detta är den riktiga versionen (kommunen har åberopat båda versionerna).

Aktbilaga 40 – minnesanteckningar professionsmöte 2018-12-20

Av anteckningarna framgår att syftet med mötet är att hitta en bra situation för A samt uppföljning och planering inför vårterminen. Närvarande var enhetschefen för Utvecklings- och stödenheten, specialpedagoger, psykolog, rektor och metodhandledare. I handlingen beskrivs ett antal våldsamma och hotfulla händelser som involverat A samt A:s sociala problematik. Det framkommer att det finns ett behov av en elevassistent för att tillse A:s skolgång, av fortsatt anpassad studiegång och av tydliga regler. Vidare anges det att socialtjänsten och barn- och ungdomsenheten ska informeras vid misstanke om droganvändning och att det ska arbetas aktivt med värdegrundssamtal. Fokus synes främst vara på att A ska fungera socialt. Det finns ingen analys avseende kunskapsmål.

Aktbilaga 41 – beslut om åtgärdsprogram 2019-01-15

Behovsbeskrivningen, som är mycket generell, är identiskt med den i aktbilaga 37. Åtgärdsbeskrivningen är något mer utvecklad men flera åtgärder är inte mer konkret beskrivna än t.ex. ”särskilt stöd i ma”. Det framgår att A ska ha en resursperson hela

dagarna men inte i vilket syfte. Det finns angivna ansvariga för respektive åtgärd men det framgår inte hur eller när åtgärderna ska utvärderas.

Aktbilaga 42 – beslut om särskild undervisningsgrupp 2019-01-15

Beslutet liknar tidigare beslut om särskild undervisning. Beslutet saknar motivering.

Aktbilaga 28 – beslut om avstängning 2019-02-06

(Handlingen är daterad 2018-02-06, men det synes vara en felskrivning, eftersom beslutet rör skolan som A gick på 2019 och eftersom avstängningen avser 2019-02-07-2019-02-08.) Beslutet är taget med hänsyn till andra elever och kan inte anses utgöra en åtgärd om särskilt stöd för A.

Aktbilaga 43 – beslut om åtgärdsprogram 2019-02-08

Beslutet saknar helt behovsbeskrivning. Beskrivna åtgärder är enskild undervisning i vissa ämnen, att A ska ha anpassat material/uppgifter i lektionssammanhang (med undervisande lärare som ansvarig) och att en resursperson ska vara med honom hela dagen. Det finns inga uppgifter om utvärdering eller uppföljning.

Aktbilaga 44 – beslut om åtgärdsprogram 2019-02-26

Generell och kortfattad behovsbeskrivning som är nästan identisk med tidigare behovsbeskrivningar. Även åtgärderna är i princip identiska med dem i tidigare åtgärdsprogram. Inga uppgifter om utvärdering eller uppföljning finns.

Aktbilaga 45 – beslut om åtgärdsprogram 2019-03-18

Behovsbeskrivningen är i princip identisk med tidigare program. Åtgärderna är i princip desamma som tidigare. Inga uppgifter om utvärdering eller uppföljning finns.

Aktbilaga 46 (och 75) – minnesanteckningar från elevhälsosamtal 2019-03-26

Av anteckningarna framgår att syftet med samtalet är att hitta en bra skolsituation för A samt uppföljning och planering inför vårterminen 2019. I den version som Antidiskrimineringsbyrån gett in framgår även att A uppgett att han mått dåligt och känt sig

exkluderad av den enskilda undervisningen, att olika lösningar diskuteras och att han just nu är hemma utan undervisning. Det finns också en beskrivning om hur man ska gå vidare. Den är dock mycket generell.

Aktbilaga 48 (och 76) – beslut om åtgärdsprogram 2019-05-06

Ser ut ungefär som tidigare åtgärdsprogram. I bilagan till programmet, som finns i den version som Antidiskrimineringsbyrån gett in, finns en mycket kortfattad utvärdering av tidigare åtgärdsprogram. Det framgår inte om tidigare åtgärder gett något resultat. I samma version av åtgärdsprogrammet finns även en något utförligare behovsbeskrivning även om också den är relativt generell och kortfattad. Det finns ett datum för när ett nytt åtgärdsprogram ska upprättas.

Aktbilaga 49 – beslut om åtgärdsprogram 2019-09-02

Ser ut ungefär som tidigare åtgärdsprogram. I stället för anpassad studiegång står det dock "Introduktionsprogrammet Hulebäck". Trots denna särpräglade åtgärd, att flytta en högstadieselev till det individuella programmet på en gymnasieskola, finns det inte någon närmre motivering till detta eller koppling till behovsbeskrivning eller behovsutredning.

---- Skolinspektionen får anmälan från vårdnadshavare till A 2019-03-18 och inleder ett ärende

Aktbilaga 50 – anteckningar från möte om A 2019-10-25 mellan vårdnadshavare och rektor

Av anteckningarna framgår en beskrivning av hur A trivs på Hulebäcksgymnasiet. Det står att ÅP, som får antas betyda åtgärdsprogram, är upprättat och har följts upp vecka 39. För att frånvaro och skolgång ska fungera bättre tas vissa specifika beslut, t.ex. att pausa vissa ämnen till fördel för andra, att A:s mattekunskaper ska kartläggas, att vissa studiepass ska ägnas åt körkortsteori (i stället för historia), m.m. Det beskrivs konkreta åtgärder för att A ska få ökad närvaro och bättre studieresultat. Det framgår också att en skriftlig utvärdering ska göras vecka 48 och att ett uppföljningsmöte bokas in den 29 november.

Aktbilaga 51 – beslut om åtgärdsprogram 2019-11-21

Åtgärdsprogrammet liknar föregående program.

---- Efter den period målet gäller samt efter Skolinspektionens beslut

Aktbilaga 52 (och 77) – beslut om åtgärdsprogram 2020-04-14

Behovsbeskrivningen ser ut som tidigare. Åtgärderna är beskrivna tillsammans med kunskapsmål men fortfarande generellt beskrivna. Det framgår att åtgärdsprogrammet ska följas upp under vecka 3 och av vem. Av bilagan till programmet, som finns i den version som Antidiskrimineringsbyrån gett in, framgår att en viss utvärdering har gjorts av tidigare program. Den är emellertid kortfattad, generell och delvis svårtillgänglig. Det är tveksamt om det alls är en utvärdering, eftersom den inte ger någon ledning i vilken effekt tidigare åtgärder haft.

Sammanfattande bedömning

Av bevisningen framgår att kommunen vidtagit flera åtgärder och haft flera möten om A:s skolsituation. Fokus tycks främst ha varit att få A att fungera socialt, vilket kan förklaras med att A varit inblandad i ett flertal allvarliga incidenter, som innefattat våld och hot från A mot både elever och personal på skolan. Det kan således vara förståeligt att detta prioriterats. Det innebär emellertid inte att kraven enligt skollagen på att kommunen ska vidta åtgärder för att A ska närvara och nå kunskapskraven på något sätt begränsats.

Kommunen har vidtagit åtgärder för att A ska närvara i skolan och nå kunskapskraven. Av störst intresse är den pedagogiska kartläggningen i januari 2018 (aktbilaga 26) samt besluten om åtgärdsprogram under 2018 och 2019. Kartläggningen och några av de återopade åtgärdsprogrammen har upprättats före den period som målet gäller men är ändå av relevans för vilka åtgärder som behövdes göras under höstterminen 2018.

Utredning av A:s behov

Rektorn Katarina Johansson har förklarat att någon djupare kartläggning av A:s behov inte gjordes under tiden A gick på skolan, med hänsyn dels till att utredningen från januari 2018 ansågs tillräcklig och aktuell, dels (på ledande fråga från ombudet) att ytterligare utredning kunde vara påfrestande för A och att han behövde landa i sin nya tillvaro på skolan.

Den kartläggning av A:s behov som gjordes i början av 2018 finns det inte anledning att kritisera. Det kan också antas att A:s behov var ungefär detsamma även en tid framöver. Enligt Katarina Johansson hade dessutom den tidigare skolan informerat om att de behov som var beskrivna i kartläggningen allttjämt var aktuella vid övergången till den nya skolan. Det fanns också en specialpedagog som arbetade centralt i kommunen som hade kontakt med A. Katarina Johanssons uppfattning var att alla åtgärder som behövdes vidtogs; åtgärderna var omfattande och sådana som A behövde. Det fanns inte anledning att ändra någonting, eftersom man bedömde att arbetssättet i flexgruppen fungerade bra.

I många fall kan det säkert vara tillräckligt att använda sig av en befintlig behovsutredning. I A:s fall beslutades det dock om ett flertal åtgärdsprogram och det finns flera beslut om anpassad studiegång. Hans närvaro och resultat försämrades över tid och han var inblandad i flera allvarliga incidenter, som bl.a. ledde till avstängning. Efter kartläggningen i januari 2018 har han bytt skola och senare blivit placerad på en gymnasieskola. Rektorn Katarina Johansson har beskrivit att det gjordes många åtgärder och justeringar för A under den period som var aktuell i målet, att det på grund av flera händelser behövde tas disciplinära beslut avseende A samt att det var problem att få A till skolan. Mot denna bakgrund bedömer tingsrätten, i likhet med Skolinspektionen, att det framstår som befogat att göra en ny utredning eller i vart fall dokumentera skälen till att den tidigare kartläggningen allttjämt bedömdes som aktuell eller att det av andra anledningar varit till A:s bästa att inte genomföra någon ytterligare kartläggning av A:s behov.

Åtgärdsplanering

Det har upprättats flera åtgärdsprogram både före och under den aktuella perioden. Programmen är dock kortfattade; behov och åtgärder beskrivs endast i generella drag och det saknas i princip konkreta och utvärderingsbara åtgärder. Det framgår inte heller att de planerade åtgärderna har sin utgångspunkt i någon utförlig behovsutredning eller hur de relaterar till målen i läroplanen eller uppställda kunskapskrav. Det är ungefär samma skrivningar som återanvänds i de olika åtgärdsprogrammen. I några av programmen hänvisas det till att det finns ytterligare dokumentation på skolans lärplattform Unikum. Detta innehåll är emellertid ingenting som åberopats i målet.

I besluten om placering i särskild undervisningsgrupp anges det att ett åtgärdsprogram ska utarbetas där det framgår vilka behov eleven har, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas i enlighet med skollagen. Trots det upprättas inte några åtgärdsprogram med det innehållet. Detta tycks i stället vara en standard-skrivning som tagits med utan närmare analys.

Det är först efter att Skolinspektionen inlett ett ärende (men innan Skolinspektionens beslut den 13 mars 2020) som en plan för mer konkreta åtgärder finns dokumenterad. Detta är emellertid inte i form av ett åtgärdsprogram utan av minnesanteckningar från ett möte mellan rektorer och vårdnadshavare.

Uppföljning

Endast i några av de åberopade åtgärdsprogrammen tas utvärdering och uppföljning upp. Ibland framgår det att utvärderingar ska göras men det framgår inte av bevisningen att de har gjorts och vad de i så fall resulterade i. I den mån det funnits utvärderingar i åtgärdsprogrammen har de i huvudsak utgjorts av beskrivningar av vidtagna åtgärder. Det har inte varit fråga om utvärderingar av hur planerade och vidtagna åtgärder fungerat eller svarat mot A:s behov.

Av annan bevisning framgår det att vissa uppföljningar gjorts bl.a. i form av elevsamtal, där A:s situation diskuterats. Det har varit både interna möten mellan personalen på

skolan och möten tillsammans med företrädare för sjukvården och socialtjänsten samt vårdnadshavare. I något samtal har också A själv varit med. Som nämnts ovan tycks det främsta fokuset ha varit A:s hälsa, mående och sociala situation, i vart fall finns det inte bevisning som ger stöd för att man gjort en formaliserad och strukturerad form av uppföljning på det sätt som avses i skollagen

Rektorn Katarina Johansson har berättat att skolan hade täta uppföljningar med vårdnadshavarna och elevhälsan. Specialpedagogen och resurspersoner från flexenheten hade därtill närmast daglig kontakt med A:s vårdnadshavare, enligt vad Katarina Johansson berättat. Det är tveksamt om detta är åtgärder som omfattas av kommunens grund. Oavsett har det inte framkommit några detaljer kring vad dessa möten avsåg och de kan inte heller ersätta ett åtgärdsprogram, som ska utgöra det centrala instrumentet för planering, uppföljning och samarbete mellan de inblandade.

Slutsats

Sammanfattningsvis framgår det att kommunen har visat ett engagemang i A och vidtagit ett antal åtgärder med anledning av hans skolsituation. Man har haft flera möten och tagit flera beslut om anpassningar för A. Därtill har man anställt en särskild resursperson för A. Däremot har kommunen inte visat att man gjort tillräckliga utredningar och konkreta åtgärder och uppföljningar för att A ska närvara i skolan, delta i undervisningen och nå kunskapskraven, trots sin funktionsnedsättning. Kommunen har inte heller visat att det varit skäligt att underlåta att göra sådana utredningar och åtgärder. Eftersom kommunen på detta sätt inte visat att man följt kraven i skollagen har kommunen inte heller visat omständigheter som innebär att skäliga åtgärder vidtagits för att A skulle komma i en jämförbar situation med personer utan hans funktionsnedsättning. A har därför rätt till kränkingsersättning av Härryda kommun.

Kränkningens storlek

Kränkningen A utsatts för är av sådant slag att den kan få långtgående konsekvenser för honom och hans framtid. Däremot har det inte framkommit att det funnits någon avsikt

att missgynna A. Det har snarare handlat om en besvärlig situation där kommunen inte lyckats att uppfylla de krav som ställts. Sammantaget framstår begärt belopp som skäligt (jämför bl.a. rättsfallen NJA 2006 s. 170, RH 2021:21 och ovan nämnd dom från Hovrätten för Skåne och Blekinge i mål FT 3884-19).

Parterna är överens om hur ränta ska beräknas.

Slutsats

Antidiskrimineringsbyråns yrkande ska bifallas i sin helhet.

Sekretess

Sekretessen för uppgifter om A:s identitet ska bestå.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Domen får överklagas senast den 20 februari 2023. Ett överklagande ställs till Hovrätten för Västra Sverige och ges in till tingsrätten. Prövningstillstånd krävs i hovrätten. Ytterligare instruktioner framgår av bilaga 1.

Christofer Gatenheim

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, tingsrätt

TR-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandet har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.